



Julekveld

Av A. Bjerkeseth



Mel.: Jeg har baaret lerkens vinge
Lader oss paa tankens vinge
gjeste Norge nu ikveld;
høre kirkeklokker ringe
i et tusenfoldig veld.

Se nu drysser sne fra skyen,
dekker skog og mark og tun —
— spreder sig henover byen
bløtt og hvit som engledun

Jeg vil fryde mig i drømme
om saa mangen julekveld.
Jeg vil lade minnet strømme
i et liflig tankeveld.

Julesangens vakre toner
fyller rummet, trenger ut.
Op mot stjerners millioner
stiger takk til Herren Gud.

Nu tendes lys i alle huse,
julegleden strømmer inn — —
Som et mektig orgel bruse
fyller den hvert enkelt sinn.



MENNESKENE ned igjennem aartusener, maaskje hundre tusener aar har til alle tider vendt øiet imot Guds sol; den stod jo der fra tidlig morgen til aften; de saa, at sollyset og dets varme, var den hele skapnings naturlige velsignelse; ved det fikk alle ting i naturen nytt liv og ny kraft; ved den fikk selve livet sin herlige utfoldelse; ved den bragtes all velsignelse til alt levende over hele jorden. Intet under, at ethvert øie, ethvert sind, være det sig av mennesker, dyr, av fugle, av alt kryp, som lever og rører sig i dets livsutfoldelse; ethvert græsstraa, ethvert løv, enhver blomst, kortsagt: alt i plante- og dyreriket, maatte fæste sitt øie imot den skinnende morgensols varme og livgivende straal.

Intet under, at alle slekter, ned gjennom alle tider, tilbad solen; intet under, at den blev til det store symbol paa liv og frelse; intet under, at alle verdens gamle religioner er, i realiteten, et symbol paa solen; intet under, at hendumens teologi ifra eldgammel tid, tok solguden til model for sin livsopfatning. Ved dette symbol, ved denne livgivende kraft; ved denne igjenførende kraft og fornyelse i naturen, kunde de i sine forestillinger, oppspinne en velldig teologi, hvori vi endnu i vaar oplyste tid, enn har de to første dage i uken benevnt, som solens og maanens dag. Intet under, at templernes historie og alterets historie med alt som kalles liturgi, er symboler paa solen.

For det almene folk er intet skjønnere enn ved midtsommers tid; da florerer hele naturen og

danser i vellyst: blomster utøser sine parfym; fuglene synger sine kjærlighetssange; skog og mark staar klædt i sin brudedrakt; fiskene i havet tumler sig i kapløp, mens hele naturen smiler til alt og alle. Og mennesket, den mest intelligente av alle skapninger, saa paa solen og sa: "Nei, hvor pen og rund den er, den er trinnere enn det trinneste hjul." I denne betegnelse av solen, som et hjul, har vi da faatt dette underlige og betegnende navn "JUL."

Vaare fædres gamle gudesagn om Odin og hans sønn Tor, var ogsaa tatt ifra solen og broen "bifrost" der førte inn til Odins stol, var bygget av regndraaper og solstraal; nu kaller vi denne Odins bro for "regnbuen"; — nordlyset (Aurora Borealis) var Odins valkyrier og Løke var djevelen; hos disse forfædre var der mindre lys.

I vaare hellige skrifter er det første og store ord: "Bliv lys!" Lyset staar ofte som et symbol paa alt det, som er ædelt og godt, Gud symboliseres med "lysenes far." Paulus omtaler de kristne med uttrykket "lyset og dagens barn" os v. "Gud bor i lyset" er en betegnelse i vaare hellige bøker, med undtagelse av Job, som forteller at Gud bor i "mulmet."

I Norden for lange tider siden, kalte folk solen med navnet "Jon" — derav ordet "jonsok" — (St. Hans); dette solnavn finner vi for aartusinder tilbake i tiden hos et folk kaldt "phøniker"; de kalte solen for "Joni." — Kirken fikk forandret dette "jonsok" (24. juni) til St. Johannes. Det græske ord var "ans" eller "ano", d. v. s. aa gaa bakover, (baklengs) fordi

solen, efter den 24. juni, gikk tilbake igjen, lik krabben, inntil den endelig havnet i underverdenen.

Grunnen for at kirken forandret dette solnavn, var at Johannes doperen, var født 6 maaneder før Jesus, og at hans (Joh.s) fødsel just falt inn i solsystemet, da solen stod ferdig til aa gaa bakover igjen; dete græske ord "ans" eller "ano" er ennå brukt, derved at man sætter ordet "domine" efter "ans" eller "ano"; dette menes da ogsaa aa gaa tilbake, d.v.s. i tidsregningen; saa "ano domine" betyr "efter Jesu fødsel" og betegnes forkortet med A.D. Der er norske dialekter som ennå uttaler ordet "Hans" med "Ans" (St. Ans.)

Vi skal da se litt paa mørketiden og den makt, som hersket i sindene paa grunn av mørket.

Det er høist forunderlig hvor mørket kan være istand til aa forandre et menneskes sind; der medfølger bestandig en rædsel med mørket; frykt av allslags griper inn og en er ganske fortapt i et fælt mørke. Der maa være et psykologisk fata morgana, som henger ved mørket, ti alle hellige skribenter og religiøse store filosofer har alltid holdt mørket som et stort onde i verden; Satan benevnes som "mørkets fyrste"; alt som er stykt og urent tilhører "mørkets barn" og al styg utført daad blir som regel utført i natten, eller i mørket.

Intet under at mørketiden, kunde frembringe et saadant veld av overtro og illusioner.

I tiden før jul var det riktig en kampens tid i gamle Norge for en 60 aar tilbake i tiden. — De

mest utrolige historier fortaltes av de gamle; det hendte ofte at naar disse "fortellere" hadde fortalt og diktet sine historier, at de selv var saa redd, at en to-tre personer maatte følge dem til deres hjem; de visste selv at de løi, og de hadde den tro paa "mørkets fyrste" at kanskje han tok dem naar de skulde hjem.

Det er ikke meningen her at komme inn paa beretningen om alle de trolld, huldre og nisser, som i juletiden listet sig tilgaards, eller alle de sjøtroll, med hans majestet "draugen" som snek sig inn i baaten, i naustet og som skrek slik, at haaret reiste sig, endog paa de mest uforferdede og behjertede.

Og ved siden av alt dette overnaturlige som der blev disket opp med, kom en annen motstand til syne. Denne motstand var elementerne, som i mørketiden syntes aa være forhekset. Frosten og kulden kunde ofte være slem, storm og kav var en stor hindring for næringslivet, i sær i mørketiden. Ofte maatte fiskeren ut paa sjøen for aa faa noget til jul for sig og sine; ofte hendte det, at far ikke kom tilbake og da blev der taa- rer istedetfor juleglæde.

Nei, hvor det stakkels folk maatte prøves og lutres. Men det var denne prøvelse og motgang, som staalsatte slekten, rensset ut slagget og frembrakte det slags lutret guld, nedlagt i deres karakter, som vi idag kaller "fædre-arven." Denne arv bestod for det meste i aa være tro; tro imot sitt kalds stilling, tro imot sin barne-tro og lære og tro paa sig selv. (Innsendt.)



